

Na Gegere nina Paul na Tabu vania Titus

?Na hava te tughunia igaa?

Titus te mua Jew, me taluutunia Christ. Te lutu kolua Paul, tana bona Paul te ladavaghinia na Rongorongong Uto. Na gegere eni, a Paul te gereava vania tana bona Titus te ghahaa tana koukomu i Crete, ge ke idevia na lutu ni holohoru iga. Na gegere eni te loghoa ra tolu na ghanaghana te mava ilokana. Sakai, Paul te bosaa vania Titus nia na vata ni nilabu te ulaghadira rana mane huhuli tana holohoru. Eruani, Paul te bosa vania Titus ivei ke nea na taraiadira na vata ni ovu ni vure tana holohoru. Toluni, Paul te bosa tatei vanira na nilabudira rana taluutuni, haba vaa kara kabu mabo ma kara liouto. Ma kara bei kabu vokavoka ma kara hughuhughu tana voladira.

Na lei Ghanaghana Mava ilokana na Gegere eni

Nina bosa holopangoti Paul (1:1-4)

Nina lutu Titus i Crete (1:5-16)

Na tarai te utuni (2:1-15)

Gonia na hava te uto (3:1-11)

Nina bosa sosoko Paul (3:12-15)

Nina bosa holopangoti Paul

¹ Inau a Paul, nina tinoni lutu God, mana nina manevetena Jesus Christ.

God te viliu me vetenau ge ku va lagalagai didira na taluutuni nina tinoni God te vilira tua, mu ku hangara ge kara ghila manahana na utuni, me ke hangara ge kara talumavaa God. ² Na pukuna eni ge kara pitudilaa na vola kasila itatana God. God te nia baubahu mai tua inaghona na vuhaana mai na maramana. Mi ani ta ghila iga na utuni na pukuna God te mua sori. ³ Mi ta nina puku ni bongi God te vili dilaa mai tua, ge tatea na Rongorongong Uto vanira na lei tinoni, ma nia nigua na lutu ni ladavaghiniana. God na Vavolada te arevaghi niu nia na gehetiana na lutu eni.

⁴ Inau tu gegere vanigho Titus, te vaghagho na puku ni dalegu na pukuna toro loghoa sakai na vata ni taluutuni vamua itatana Christ.

Mi nau tu nongia God Tamada maia Jesus Christ te vavolaghita tana lei paluda, ge koro vahegho na sonihalavu mana mabo.

Nina lutu Titus i Crete

⁵ Inau tu bosa vanigho ge ko ghaha oligho so tana koukomu lau i Crete ge ko tona haliu na maemaneani na lei vahola tana lei taluutuni tu mua geheti sokoi mua inau. Na vuivuni ni tobo ko gonia ke, ko vilira na balu mane tana lei sopa komu, ge kara idevira na lei tinoni taluutuni kakeri, te vaghaa na hava tu bosai vanigho tua. ⁶ Na lei mane ko vilira ke, ge kara maemane na nilabudira tana matadira na vure. Ma kara ghanaghana mavaa didira na taulaghi ma kara kabu ngasi itadira na taudira. Mana lei daledira ghua kara taluutunia Jesus Christ ma

kara taonira tamadira mana tinadira, ma kara mua gonighi na lei totobo dika, ge kara bei sodoa gea siki dika itadira. ⁷ Na pukuna na lei mane tara huhuli tana holohoru ke, mara righitaonighi na lei lutu te vetenara nia God, me vaghaa keri ke, ge kara maemane mughua na gehegedira ge ke taho siki tinoni ke bosa kalera nia siki totobo dika tana voladira. Mo ko bei vilira gea arahei tara liona na taoniana vamua na liodira heghedira, maia tara mina rutu, maia tara ghilalaa na inu bulebule, mana veilaulabui kolu itadira na vure, mana kene rongo. ⁸ Kara bei gonighi gea na lei gehegehe dika vaghani raini, ma kara mane uto vasoo. Ma kara holopangotira rahei tara mai tana komudira mana valedira ma kara righitaonira iga. Na lei mane tara dolovia na uto, mara gehegehe uto vanira na lei tinoni. Ma kara nia togotogo na kabu maemane, ma kara nia bati na hulidira. Kara kabu uto ma kara manahana na kabu koluadira na lei tinoni maia tana matana God. ⁹ Rahei soko to vilira i kakeri kara tinoni huhuli tana lei sopa komu ge kara taluutuni kaekage tana lei nina bosa ni tarai Jesus Christ, te vagha toro taraira nia tua iroghita, ge kara tangomana na taraiadira nia na vure na hava te maemane, ma kara kerisaghinira nia na taoniani. Keri ke, mi tana bona siki sakai ke hughui na lei bosa te utuni raini ke, na lei tinoni huhuli kara tangomana na bosa tateani nina hahi.

¹⁰ U bosa te vaghaa eni, na pukuna te subo na tinoni tara hove na taoniadira na ovu tara huhuli i kakeri. Na ovu ni vure vaghadira raini

ke, gaira tara taraira na lei vure nia na lei kokoe te taho iga siki totobo te uto, mara pegopegora. Me subo itadira na lei tarai raini ke, tara nia kokoe ngangata ge na lei tinoni taluutuni kara pahevaughilala mughua, taonia didira na vetena rana Jew. ¹¹ Keri ke, ko bei taladira gea ge kara tarai. Na pukuna tana bona tara nighi tarai na lei didira bosa ni tarai te mua ulaghani na nighi tarai ke, e nera na lei binaboli ge kara taluutunighi na lei didira tarai, mara mua taluutunighi na lei bosa ni tarai nina Christ. Ara nighi tarai didira na lei tarai sorisori, ge kara hola rongo itadira na lei tinoni. ¹² Ma sughua na mane manaha te ghaha mai tua te hau tana koukomu lau i Crete te bosaa,
 “Na vure ni Crete tara sorisori.
 Ra mua taghaora heghedira te vaghara vamua
 na bolo asi,
 na vure lupa
 mana vangapaitu.”

¹³ Na hava te bosaa na mane manaha eni ke, te utuni vanira sono na vure ni Crete. Me vagha keru ke, ge u kerisaghinigho ngangata, ge ko tarai utora nia na bosa papara arahei tara taluutunia na tarai sorisori, ge kara taoni utoi na lei bosa ni tarai ta Jesus Christ. ¹⁴ Ma kara bei varongohighi gea na lei tutugu tara vuhai mai rana Jew, ge kara bei taonighi ghua na lei vetena sorisori te va mai tadira tara nia sika na tarai te utuni.*

* **1:14** Na lei vetena sorisori Balu na vure tara ghanaghana ke, na lei vetena raini tara nia na hava na vanga te uto, mana taulaghi, mana pahevaughilala, mana vata ni nilabu. Righia 1:10

¹⁵ Te vaghara na lei tinoni tara marabu tua tana matana God, taho ghua siki vanga te baibatigha na ghaniani. Mana lei tinoni tara meto mara mua taluutunia Christ me ke taho siki totobo te vaolu kara gehetia. Na liodira mana ghanaghanadira te meto udolu tua, ge ra mua ghilala na vilivokaana na uto tana dika. ¹⁶ Na lei tarai sorisori tara bosa, “Ighai tai ghila tua God,” hauva tea ka, mara mua ghilala na pukuna na gehegedira te tughunitatera tara mua ghilala sughua God. Mara hahi sule ngangata tana nilabudira, mara mua taonighi na lei nina vetena God. Keri ke, mara mua tangomana sughua na gehetiana na hava te uto.

2

Na tarai te utuni

¹ Ma vanigho a Titus, ko talutatea na vata ni nilabu te ulaghana na tarai te utuni. ² Ko taraira rana manerau ge kara naunaua na nia bati na hulidira, ma kara loghoa na ghanaghana mava tana matadira na vure, ma kara kabu manaha. Kara loghoa na puku ni taluutuni te mava mete laga, ma ge ke vonughia nia ghua na dolo mana vadangitai. ³ Mete vagha ghua keru, ko taraira rana vinekamarau ge kara kabu taonia na voladira te vaghara tara nia kikinima Lord. Ge kara bei tona kolili na tutugu dikalaadira rahei, ma kara bei inu bulebule. Hauva ka, ma kara taraira na lei tinoni nia na hava te uto. ⁴ Rana vinekamarau tara ulaghadira na talutate nilabu vanira rana vinekama vaolu nia na doloviadira taudira mana daledira, ⁵ ma

kara kabu manaha, ma kara marabu, righitaoni utoani na valedira mana didira na binaboli, lutu uto, ma kara talutatea didira na ghanaghana mava vanira taudira. Kara ba nei taonighi na lei toto bo raini ke, me ke mua ghoi koengelea ghua ahei na bosana God.

⁶ Mete vagha keru ke, ko bosa patupatura rana garimane vaolu ge kara kabu manaha tana voladira udolu. ⁷ Mi ghoe heghemu mughua ko gonighi na lei vata ni lutu te uto ke, ge ke vavaghaha vanira rana garimane vaolu raini. Ko talutatei nia na nilabumu ge ko ghanaghana mavaa na tarai te utuni, ⁸ mo ko nighi tarai na lei ghanaghana te utuni ge ke bei nia hughu gea ahei. Ma ge ahei ke liona na hughuhughuamu ke, ke nia maa na pukuna te mua loghoa siki ghanaghana ni huruamu nia.

⁹ Rana seka,* kara rongovi taonira mughua rana vunaghidira nia na nilabu udolu ke va togotogoa na liodira. Kara mua hughuhughura, ¹⁰ ma kara gitora. Hauva ka ma kara tatei vaso didira na kabu maemane ge rana vunaghidira kara taluutunira. Ge kara nei na Rongorongu Uto nina God na Vavolada ke nia ghaugharugha tana lei levu soko vanira rana voo.

¹¹ Ighita ka kabu tana halautu eni na pukuna na sonihalavu nina God te talutatea, me nia hevei na vola maurihali vanira na lei tinoni udolu. ¹² Mana pukuna God te dolovighita, ge bosai vanighita tua ge ka sanighi na lei ghanaghana

* **2:9** Seka Na tinoni tara sagua tana bona ni veitotoghoi. Te mua loghoa siki maana mi padalaghi tana binaboli te haghaa igaa. Na tinoni ke taotaoni vetena vamaa.

meto ni maramana mana ghanaghana dika ni huli. Ka nia kabu tana maramana ni tangohahi eni ka nia bati na hulida, ma ka nei vaso na hava te maemane ma ka nia kikinima God, ¹³ mi tana bona ta pitudilaa va na rughuhoruana mai dida haba God Jesus Christ te vavolaghita me ke nia oli mai ghua nina rongoragha mana lada. ¹⁴ Me nia hevei tua na volana ge ke vavolaghita tana lei vata ni palu soko. Te nea eni ge ke vamarabughita, me ke neghita ge ka nina tinoni lologho, tara liona ngangata na taoniana na hava te utuni.

¹⁵ Ko nighi tarai raini mo ko kerisaghinira nimua na tinoni na taoniani, mo ko taghaora kara ba hahi gea. Ighoe to loghoa na maana na neani raini, ge ko bei lubatia rahei ge kara nighi murilio na bosamu.

3

Gonia na hava te uto

¹ Talutate utoa vanira nimua na vure taluutuni, ge kara taonira ma kara talumavara arahei tara righitaoni mara huhuli tana gavumane mana komu. E mava ngangata vanira ge kara taotaoni haia, ma kara gonigonidilaa na taoniani na hava te uto mete maemane. ² Kara bei ghoi bosa dikalaa gea siki sakai ma kara pilu pungisira heghedira tana hughuhughu. Lavia na lio beto ma kara talutatea na nilabu ni talumuri vanira na lei tinoni.

2:14 Buka Linge 130:8; Buka Rughuhoru 19:5; Eruani Vetena 4:20; 7:6; 14:2; 1 Peter 2:9

³ Tana lei bongi te padi mai tua, ighita ta bule ma mua taotaoni bosa. Na balu tara hahi laghinighita mana lei vata ni ghanaghana te meto, mana lei nilabu te dika tara vunaghi pungisia na volada. Mana nilabuda tara meto mara vevehe. Ighita ta nia sika na vure keha ma gaira ghua tara nea vanighita te vagha. ⁴ Hauvaa, God na vavolada te talutatea vanighita anina veiarovi mana dolo te sule ngangata. ⁵ God te vavolaghita, na mua pukuna na lei totobo uto ta gonighi, mana pukuna vamua nina veiarovi vanighita. God te vamarabughita tana lei paluda me va heghita na vola vaolu. Me nea nia eni te vaheghita mai nina Tarunga Tabu. ⁶ God te kolava horua mai na Tarunga Tabu i vuvungada ge ke lutu laga ilokada, na pukuna na hava Jesus Christ na vavolada te gonia vanighita. ⁷ Sakai vamua ighita ta mua ulaghada, ma God te dete maemaneghita na pukuna anina dolo te sule ngangata. Mi taeni ighita ta ghilala God ke heghita na vola kasila. ⁸ Na lei ghanaghana raini tu bosai vanigho ke, ara utuni udolu. Me vagha keru ke, mu nongigho ge ko nighi tarai na lei totobo raini, ge na lei tinoni tara taluutunia God kara gonighi na lei totobo uto haia. Na lei ghanaghana raini ke, ara uto me ke va hangara na lei vure soko.

⁹ Ririu keha tana lei tinoni tara naunau na lei vata ni tutugu bulebule mara nia hughuhughu na vaovaoto, me haba va na hughuhughu mana veilalabui taonia nina vetena Moses. Na lei totobo raini ke, e taho siki totobo uto kau ghoi sodoi ga. ¹⁰ Ge siki sakai i ghobumiu ke vuivunia

na vokavoka ke, vahea na vuivuni me ruani na kokoe papara. Murina keru ke, mo ko ririu keha itatana na tinoni vagha eni. ¹¹ Na vure te vaghara kiri ke, ara ririu keha vania na hava te utuni. Ma gaira tara ririuoli vania na dika, mana nilabudira te tatea gaira tara mua kabu maemane.

Nina bosa sosoko Paul

¹² Inau tu ghanaghana ge ku nia vetena gatu a Artemas pa Tychicus vanigho. Tana bona siki sakai itadira ke gatu saravigho ke, tabotabo sule ngangata ge ko mina mo ko va sodou i Nicopolis. Inau tu ghanaghana ge ku ghahau i kakeri tana bona ni ara. ¹³ Tabotabo ge ko hangara nia na balu totobo itadira na kao a Zenas, na mane righitaoni vetena, maia Apollos. Righikalei na balu totobo te manani ko hangara nia. ¹⁴ Rana taluutuni tana koukomu lau i Crete kara naunau ge kara gonighi na lei totobo uto vanira rahei te manana na hangadira. Keru ge kara bei kabu lee vamua.

¹⁵ Na lei taluutuni udolu iani tara nia vetena vanigho gatu adidira bosa ni holouto. U nongigho ge ko vahera nimami na bosa ni holouto vanira na lei tinoni taluutuni tara dolovighai.

Anina sonihalavu God ke kabu haia itamiu.

3:12 Gehegedira 20:4; Ephesus 6:21-22; Colosse 4:7-8; 2 Timothy 4:12 **3:13** Gehegedira 18:24; 1 Corinthians 16:12

**Na Rongorongo Uto nina Jesus Christ
Portions of the Holy Bible in the Gela language of
the Solomon Islands
Baebol long langguis Gela**

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gela

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-09-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 5 Nov 2022

a5185a0f-a634-55e6-ae04-ae0b33a176ee